

Полторак А. С.
*канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна
poltorak@mnaui.edu.ua*

АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ФІНАНСОВОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

Анотація: узагальнено перелік індикаторів стану результативності фінансової децентралізації, проаналізовано обсяги власних доходів місцевих бюджетів та питому вагу місцевих бюджетів з урахуванням трансфертів в загальному обсязі зведеного бюджету України, досліджено структуру надходжень власних доходів об'єднаних територіальних громад в Україні.

Ключові слова: фінансова децентралізація, фіскальна децентралізація, місцеві бюджети, об'єднані територіальні громади, децентралізація.

Фінансова децентралізація в Україні полягає у комплексній та рівномірній передачі окремих джерел доходів і повноважень щодо управління ними до місцевих бюджетів для реалізації власних та делегованих державою функцій органами місцевого самоврядування. Відповідно, основним принципом процесу фінансової децентралізації є направлення фінансів за функціями.

Проблемі аналізу результатів фінансової децентралізації в Україні приділяли увагу в своїх дослідженнях І. В. Мізіна [1], В. М. Семцов [3], А. О. Тимошенко [4], О. В. Тимошенко [5] та інші автори.

Як влучно зазначає І. В. Мізіна [1, с. 43], основна мета фінансової децентралізації полягає у зростанні рівня якості та оперативності надання публічних послуг на місцевому рівні, сприянні економічному зростанню та сталому розвитку територій, скороченню бідності.

Результати фінансової децентралізації знаходяться під пильною увагою Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, яким систематично проводиться моніторинг загального процесу децентралізації влади та, відповідно, показників фінансової децентралізації як її вагової частини.

Найчастіше у процесі аналізу фінансової децентралізації використовуються наступні індикатори, значення яких доцільно застосовувати у процесі дослідження результативності фінансової децентралізації за станом на певну дату, а саме: темпи зростання місцевих бюджетів; показники виконання власних доходів бюджетів місцевого рівня; темпи зростання виконання доходів місцевих бюджетів; динаміка видатків місцевих бюджетів; залишки коштів місцевих бюджетів та коштів на депозитах.

Виходячи з даних, узагальнених у моніторингу за станом на 10.11.2017 р., протягом січня-жовтня 2017 р. власні доходи місцевих бюджетів мають тенденцію до збільшення та зросли з 68,6 млрд грн у 2014 р. до 146,6 млрд грн за станом на кінець 2016 р., крім того, доцільно зауважити, що прогнозні показники 2017 р. становлять 170,7 млрд грн. Питома вага місцевих бюджетів з урахуванням трансфертів в загальному обсязі зведеного бюджету України збільшилась з 45,6 % у 2015 р. до 49,3 % у 2017 р., однак, необхідно звернути увагу на те, що обсяг трансфертів також має тенденцію до зростання.

За січень-жовтень 2017 р. порівняно з аналогічним періодом 2016 р. власні доходи місцевих бюджетів збільшились на 37,4 млрд грн, що становить 31,8 %, крім того, доходи об'єднаних територіальних громад за 10 місяців 2017 р. становили 7,5 млрд грн, тобто в 1,8 разів більше за аналогічний період 2016 року.

У структурі надходжень власних доходів об'єднаних територіальних громад за 10 місяців 2017 р. найбільшу частку склали: податок на доходи фізичних осіб, податкові надходження від якого становили 4,1 млрд грн; акцизний податок – 0,7 млрд грн; плата за землю – 1,2 млрд грн; єдиний податок – 1,2 млрд грн; податок на нерухоме майно – 0,1 млрд грн відповідно.

Видатки бюджетів розвитку місцевих бюджетів України у розрахунку на 1 особу збільшились до 900 грн на 1 особу, тобто на 50,3 %. Аналізуючи залишки коштів бюджетів міст обласного значення, доцільно звернути увагу, що станом на 01.10.2017 р. вони становили 17,3 млрд грн, тоді як залишки коштів бюджетів ОТГ на цю дату склали 4,1 млрд грн.

На нашу думку, процес фінансової децентралізації вимагає не тільки механічної передачі частини доходів до місцевих бюджетів, але і ґрунтовної трансформації податкової системи [2, с. 79-91], ефективні механізми якої дозволяють підвищити рівень зацікавленості органів місцевого самоврядування у якіснішому збиранні податкових надходжень, знизити дискреційні можливості, сприяти інвестиційній привабливості українських підприємств.

Таким чином, проаналізувавши результати фінансової децентралізації в Україні станом на листопад 2017 р., зроблено висновок, що внаслідок бюджетно-податкових трансформацій значення індикаторів фінансової децентралізації демонструють позитивну динаміку. Вважаємо необхідним розширити загальновідомий перелік показників та розробити механізм визначення інтегрального індикатора стану фінансової децентралізації з метою удосконалення результатів аналізу стану децентралізації фінансових відносин в Україні.

Список використаних джерел:

1. Мізіна І. В. Фінансова децентралізація та її вплив на систему місцевих фінансів України / І. В. Мізіна // Аспекти публічного управління. – 2016. – № 6–7. – С. 41–48.
2. Полторак А. С. Трансформація системи оподаткування майна в умовах фіскальної децентралізації в Україні / А. С. Полторак, М. Й. Головка // Актуальні проблеми економіки. – 2017. – № 9 (195). – С. 79–91.
3. Семцов В. М. Фінансова децентралізація в Україні: пошук нової моделі, можливості та межі / В. М. Семцов // Економіка та держава. – 2016. – № 5. – С. 20–25.
4. Тимошенко А. О. Фінансова децентралізація – одна із складових модернізації фіскальної політики України / А. О. Тимошенко // Інвестиції: практика та досвід. – 2017. – № 17. – С. 27–32.
5. Тимошенко О. В. Фінансова децентралізація як напрям посилення економічної безпеки регіонів / О. В. Тимошенко // Економіка і регіон. – 2016. – № 1. – С. 82-89.

A. Poltorak. Analysis of financial decentralization results in Ukraine

The list of indicators of the impact of financial decentralization has been formed, the volume of own revenues of local budgets and the share of local budgets has been analyzed, taking into account transfers in the total volume of the consolidated budget of Ukraine, the structure of revenues of own revenues of the combined territorial communities in Ukraine.

Keywords: fiscal decentralization, fiscal decentralization, local budgets, united territorial communities, decentralization.